

Čís. 5554.

Obchodním zákonem není odůvodněn požadavek, by znamenání firmy kupce jednotlivce dalo se jen vlastnoručním vypsáním celého firemního znění.

(Plenární usnesení ze dne 16. prosince 1925, č. pres. 866/25.)

V poslední době zodpověděl nejvyšší soud různým způsobem otázku, zda znamenání firmy kupce jednotlivce musí se díti vlastnoručním vypsáním firemního znění. Rozhodnutí čís. 2264 sb. n. s. vyžaduje bezpodmínečně tohoto vypsání, kdežto v jiném případě připustil nejvyšší soud znamenání tím způsobem, že majitel firmy (kupec jednotlivce) připojí ke znění firmy »Umělecký válcový mlýn a mechanická tkalcovna V. J. Novotný v Cakli u Ústí n./O.« psanému třetí osobou anebo vytištěnému vlastnoruční podpis V. J. Novotný. Presidium nejvyššího soudu předložilo věc plenárnímu senátu k rozhodnutí této otázky. Jde tu o zásadní otázku, zda znamenání firmy kupce jednotlivce musí se podle zákona díti jen vlastnoručním vypsáním celého firemního znění a zda každé jiné znamenání je vyloučeno. Plenární senát usnesl se přijetím právní věty shora vytčené na záporné odpovědi. V první řadě jde o prolomení uvedené zásady, zastávané dosud jak judikaturou nejvyššího soudu (vídeňského i brněnského), tak i starší literaturou, odpovídajícími zajisté starším názorům i poměrům, ne však poměrům nynějším, kdy vzrůstající se stále obchod a tím rostoucí počet závazků obchodních nutí přímo, by přihlédnuto bylo i k naléhavým potřebám obchodnictva, jimž dosavadní názor nevyhovuje, a by poznovu bylo zkoumáno, zdali názor ten odpovídá i zákonnému stavu tak přílehlavě, že by změna jeho byla vyloučena. Je proto uvážiti, zdali požadavek znamenání firmy kupce jednotlivce vlastnoručním vypsáním celého znění firemního je po zákonu tak absolutní, že by nepřipouštěl výjimky. Obchodní zákon jedná o znamenání firmy kupce jednotlivce v čl. 19, podle něhož má kupec znamenati firmu před soudem mimo svůj osobní podpis, po příp. znamenání podati soudu. Zmíniti jest se i o čl. 15, podle kterého kupec firmou se podepisuje (die Unterschrift abgibt). Ani v těchto člancích, tím méně pak jinde nepraví zákon ničeho o tom, že by kupec jednotlivce byl povinen znamenati firmu tím způsobem, že vlastnoručně vypíše celé její znění. Toho nepraví ani slova §u 15 »die Unterschrift abgibt«, neboť toto ustanovení nevylučuje, že podpis může se státi tím způsobem, že kupec jednotlivce připojí jen svůj vlastnoruční podpis ke znění firmy otištěnému anebo napsanému jinou osobou. Ovšem připouští čl. 229 obch. zák. výslovně znamenání firmy akciových společností tím způsobem, že postačí vlastnoruční podpis firmantů připojený k firmě, jež nemusí tudíž býti vypsána vlastnoručně. Podobná ustanovení mají § 17 zák. o společenstvech z r. 1873 a § 18 zákona o obch. společnostech s r. o. z roku 1906. Ale z těchto ustanovení nelze taktéž dovoditi, že by znamenání firmy nesmělo se díti v jiných případech tímže anebo podobným způsobem, je usnadňujícím. Zákon omezil výslovné ustanovení, že znamenání firmy může se státi uvedeným způsobem, jen na tyto určité případy. Lze proto uvedená ustanovení vyložiti i v ten rozum,

že soudy nemohou vůbec brániti tomu, by znamenání firmy akciových společností, a útvarů jim na roveň postavených, dalo se způsobem vy-
tčeným v čl. 229 a j., takže nemohou uvažovati nikdy o účelnosti anebo
dovolenosti tohoto znamenání bez ohledu na zvláštnosti jakéhokoliv pří-
padu. Znamenání takové musí připustiti bez výjimky v každém případě.
Pokud však nejde o uvedené útvary, nemusí je vždy povoliti, mohou
tomu brániti, ovšem jen tehdy, mají-li důvody pro opak, ovšem jest
nutno důvody ty zjistiti a vytknouti v každém případě zvláště. Neusta-
novil-li proto zákon výslovně, že kupec jednotlivce smí znamenati firmu
svou jen vlastnoručním vypsáním celého znění, nedá se ustanovení to
dovoditi ani z čl. 229 a pod., a zůstává nezvratnou skutečností, že zákon
výslovně nestanoví vypsání celého firemního znění, že nezakazuje opak.
Randa praví ve svém spise: Soukromé obchodní právo rakouské, vy-
daném v roce 1888, na str. 94 a 95: »a. Firma osobní, t. j. firma kupce
jednotlivce, pak firma veřejných a komanditních společností musí se
vlastnoručně psáti od firmanta (čl. 19, 88) sl. er hat dieselbe zu zeichen.
Stampiglie je tu naprosto nemístná.« Komentatoři Staub a Pisko neřeší
uvedené otázky vůbec. Opačného náhledu než Randa je Dr. Gustav
Švamberg ve svém spise »Právo firemní«, vyd. v Praze 1917 sr. str. 96
a 97. Vývody jeho nelze tu uvésti do slova, lze však s nimi jen souhlasiti.
Švamberg shledává právem v čl. 15, jehož Randa se ostatně nedovolává,
jen zákonný výměr obchodní firmy, ne však ustanovení, že by obchodník
byl nucen vypsati vlastnoručně v každém případě celé znění firmy. Do-
spívá proto k náhledu, že způsob znamenání firmy kupce jednotlivce
není zákonem přímo stanoven, takže není závady, by vyšlo se s po-
rozuměním vstříc věcně oprávněným tužbám obchodnictva, i potřebám
moderního obchodu. Že jde tu skutečně o tužby obchodnictva, je pa-
trno z toho, že rejstříkové soudy mají často příležitost rozhodovati
o opovědi kupců jednotlivců, podle nichž má firma jich znamenána býti
i jiným způsobem, než vlastnoručním vypsáním celého znění. Praxe
není jednotná, pokud nejde ovšem o nejvyšší stolice. Některé soudy při-
jímají přihlášky takové bez závady, jiné vyžadují znamenání firmy od-
povídající úplně přísné zásadě shora uvedené. Nejvyšší soud vídeňský
vycházel z téže zásady, jak je patrné ještě z rozhodnutí jeho z 22. října
1912 č. R II 950/12, srv. Právnik LII r. 1913 str. 540. V tomto svém
rozhodnutí přiklonil se stručně bez vlastních důvodů k důvodům re-
kursního soudu, jež se opírají o čl. 19 obch. zák. u srovnání s čl. 229.
Ale bylo již shora podotčeno, že ani čl. 19 nestanoví, jak se má firma
znamenati, ano rozeznává znamenání firmy a osobní podpis. Praví se
v něm pouze: »er hat dieselbe zu zeichnen«, t. j. firmu, aniž stanoví,
že se tak může státi jen vlastnoručním vypsáním celého znění. Že slovo
»zeichnen« není totožné se slovy »eigenhändig schreiben«, vyplývá
právě z čl. 229, podle něhož k znamenání firmy (Zeichnung) stačí při-
pojení vlastnoručního podpisu ke znění firmy nepsanému vlastní rukou.
Že by slovo »zeichnen« v čl. 19 mělo jiný význam, shodný s vlastno-
ručním psáním, není v článku tom stanoveno. Nedá se proto ani ze
slova »zeichnen« dovoditi správnost přísnější zásady. Podobně roz-
hodnutí našeho soudu č. R I 83/23 (č. 2264 sb. n. s.) neuvádí zvláštních
důvodů, nýbrž poukazuje jen na důvody recursního soudu, opírající se

výhradně o čl. 19. V obou těchto rozhodnutích šlo o firmu kupce jednotlivce. Jest zajisté jen důsledkem těchto rozhodnutí třetí stolice, že většina firemních soudů vyžaduje nyní, pokud jde o opovědi firem kupců jednotlivců, by bylo celé znění firmy vypsáno vlastnoručně, že však aspoň některé z nich nepostupují stejně i při opovědi firem veřejných společností, ač pro tyto platí co do znamenání firmy stejné pravidlo jako pro kupce jednotlivce (srv. čl. 88). V tomto smyslu odpověděly některé firemní soudy na dotaz učiněný za příčinou zjištění, jaká praxe zachovává se u nich v poslední době. K této nedůslednosti dospělo se jen tím, že se vložilo do určitého předpisu zákonného něco, co v něm ve skutečnosti není, a že se předpis ten vykládá přísněji, než jak zní. Tento přísnější výklad byl zajisté dosud odůvodněn v četných případech. Zápornou odpovědí na otázku shora položenou nebude ještě řečeno, že znamenání firmy kupce jednotlivce může se díti co do vlastnoručního vypsání libovolně, a že by se neomezeně připustilo užívání razítek a pod. Jde tu zásadně o výrok, že z čl. 15 a 19 obch. zák., jakož i čl. 83 a 153 obch. zák. nedá se vyčísti bezvýjimečné pravidlo, že celé znění firmy musí býti vypsáno vlastnoručně. Tím nebude dána naprostá volnost, nýbrž má býti tím vyhověno skutečné potřebě, pokud se tak dá srovnati se zákonem. V tomto směru bude nutno řídit se požadavkem, by firma byla znamenána tak, že by vylučovala jakýkoliv omyl, by tudíž v každém případě bylo patrné, o jakou firmu jde, zejména že jde o firmu kupce jednotlivce. Požadavek ten zůstane nadále v platnosti i když nebude v každém případě vyžadováno vlastnoruční vypsání firmy kupce jednotlivce. Právě proto, že obchodní zákon v čl. 229 (stejně jako uvedené zvláštní zákony) dovoluje pouze akciovým společnostem neomezeně a bez výhrady, by znamenaly firmu bez úplného vlastnoručního vypsání jejího znění, takže znamenání tímto způsobem provedené bude na první pohled nasvědčovati tomu, že jde o znamenání firmy akciové společnosti, bude třeba v každém jiném případě zkoumati, zda znamenání firmy kupce jednotlivce stejným způsobem nevzbudí dojem, že jde o akciovou společnost anebo podobný útvar. Nelze tu probrati všecky případy, kdy se tak může státi, šlo hlavně o stanovení zásady, že soud ten může i ohledně firmy kupce jednotlivce ustoupiti od dřívější přísné zásady, tak jak některé soudy učinily již vzhledem k veřejným společnostem, t. j. ustoupiti od bezvýjimečného požadavku vlastnoručního vypsání celého firemního znění v případě, kde nehrozí nebezpečí, že jde k. p. o věcnou firmu akciové společnosti, nýbrž kde bude zjevno, že jde o firmu kupce jednotlivce. Jde v první řadě o to, by firemní soud nebyl nucen vrátiti bez dalšího zkoumání opověď kupce jednotlivce, jenž domáhá se znamenání firmy odpovídajícího dnešní potřebě obchodní a při tom vylučujícího omyl co do podstaty firmy. Plenární senát pojal proto do právní věty shora uvedené jen obecnou zásadu, aniž vytkl výslovně zvláštní směrnice, neboť bude v první řadě na rejstříkových soudech, jak se nadále zachovají. Vzhledem k tomu, co bylo shora vytčeno jako nutný požadavek znamenání firmy, bude třeba o každém případě uvažovati zvláště. Přes to uvažoval však plenární senát aspoň o případech v praxi nejčastěji se vyskytujících, by vzhledem k nim bylo jeho stanovisko již předem vytčeno. Obecně ne-

bude závady proti znamenání firmy kupce jednotlivce tím způsobem, že obchodník napíše vlastnoručně jen osobní část firmy (osobní dodatky) pod celým zněním firemním, napsaným i jinou osobou anebo vytištěným (k. p. razítkem). Z tohoto znamenání bude patrné nejen, že firma byla znamenána obchodníkem samotným a ne zmocněncem, nýbrž i že jde o firmu kupce jednotlivce, neboť o tom nebude valné pochyby vzhledem k osobnímu jménu obsaženému ve firemním znění. Též nelze říci v případě, že by osobní dodatky byly vynechány ve znění firmy napsaném jinou osobou anebo vytištěném, a byly připojeny vlastnoručně k těmto věcným dodatkům. Způsob ten bude přípustný jen tehdy, nedá-li se z věcných dodatků souditi na jinou firmu než na firmu kupce jednotlivce, což bude předmětem úvahy firemního soudu.

Čís. 5555.

Bez svolení manželova není manželka oprávněna žádati za zápis firmy v obchodní rejstřík, třebaš nabyta závodu a práva k jeho vedení dědictvím.

Pokud lze upustiti od požadavku, by celá firma kupce jednotlivce byla vypisována.

(Rozh. ze dne 16. prosince 1925, R I 183/25.)

Rejstříkový soud zapsal u firmy: »Umělecký válcový mlýn a mechanická tkalcovna V. J. Novotný v Cakli u Ústí nad Orli.« změnu toho obsahu, že se zapisuje jako nová majitelka Františka Novotná, znova provdaná Tichá, majitelka mlýna a mechanické tkalcovny v Cakli čp. 27, a vymazuje se dosavadní majitel Václav Novotný. Znamenání firmy zapsáno tak, že majitelka připojí vlastnoručně ku doslovu firmy zapsanému neb vytištěnému podpis »V. J. Novotný« neb »W. J. Novotný«. Rekurzí soud změnil napadené usnesení a poukázal majitelku firmy Františku Novotnou, provdanou Tichou, by ve lhůtě, která jí bude dána rejstříkovým soudem, vykážala svolení svého manžela dle čl. 7 obch. zák. a předložila nové, zákonu vyhovující znamenání firmy, ježto by jinak zápis napadeným usnesením ohledně nové majitelky firmy Františky Tiché byl v obchodním rejstříku vymazán. Důvody: Opisem odevzdací listiny ze dne 28. června 1924 a usnesením téhož soudu jest prokázáno, že okresním soudem bylo dáno svolení, by při firmě byla zapsána Františka Novotná jako nynější majitelka firmy, a mimo to vykážala Františka Novotná zmocnění, dané jí okresním soudem dne 24. září 1924, by opověděla změnu při firmě, totiž výmaz dosavadního majitele firmy Václava Novotného a zápis sebe (Františky Tiché) jako nynější majitelky firmy. Není tu tedy závady v předposledním odstavci rekursu zmíněné a není proto rekurs v tomto směru opodstatněn, neboť Františka Tichá: 1. v opovědi nevykážala souhlas svého manžela k tomu, aby pod touto firmou obchody provozovala (čl. 7 obch. zák.), 2. nepředložila předpisu zákona vyhovujícího znamenání firmy. Dle čl. 15 obch. zák. jest firmou kupce jméno, kterým při pro-